

Rapportage 1-meting locatie Hogewegzone

De ontwikkeling van veiligheid en overlast

Manja Abraham

Rapportage 1-meting locatie Hogewegzone

De ontwikkeling van veiligheid en overlast

Amsterdam, februari 2011

Manja Abraham

Met medewerking van:
Carolien van den Handel

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie	3
Uitkomsten	3
1 Inleiding	6
1.1 Opvangvoorziening dak- en thuisloze harddrugsverslaafden	6
1.2 Monitor veiligheid en overlast	6
1.3 De 1-meting	7
1.4 Onderzoeksgebied: Hogewegzone	8
1.5 Leeswijzer	9
2 Enquête onder omwonenden	10
2.1 Beleving buurtproblemen	10
2.2 Persoonlijke hinder	12
2.3 Slachtofferschap	13
2.4 Onveilige plekken en vermijdingsgedrag	14
2.5 Onveiligheidsgevoelens in bepaalde situaties	15
2.6 Functioneren van politie in omgeving Hogeweg	16
2.7 Veranderingen sinds de opening van het hostel	17
2.8 Beheermaatregelen	18
2.9 Overige opmerkingen	18
3 Politieregistraties	20
3.1 Aangiften (en meldingen)	20
3.2 Referentiegegevens	22
4 Interviews met sleutelpersonen	23
4.1 Veiligheid en overlast	23
4.2 Sinds de vestiging	23
4.3 Aanpak vanuit het hostel	24
4.4 Toezicht en handhaving	24
4.5 Oppikken van meldingen	25
4.6 Samenwerking	25
4.7 Tenslotte	25
Bijlagen	
Bijlage A Tabellen	28
Bijlage B Tabellen aangiften politie	31
Bijlage C Methodologische verantwoording enquête	35

Samenvatting & conclusie

Sinds oktober 2009 is in de Hogewegzone aan de Zwaluwstraat 101 een (tijdelijk) hostel voor dak- en thuisloze harddrugsverslaafden gevestigd: Hirundo. Het tijdelijke hostel blijft daar gevestigd totdat het definitieve hostel elders in de te ontwikkelen Hogewegzone gereed is. Het hostel wordt beheerd door het Leger des Heils.

In opdracht van de gemeente Amersfoort heeft DSP-groep het eerste vervolgonderzoek verricht naar de stand van zaken van overlast en (on)veiligheid in de directe woonomgeving van deze opvanglocatie. Deze 1-meting maakt deel uit van een monitor. De 1-meting is uitgevoerd een half jaar na de opening van de opvang (voorjaar 2010). De 0-meting werd gehouden eind 2008¹, de 2-meting volgt in het voorjaar in 2011. Voor u ligt de rapportage van de 1-meting.

Het onderzoek gaat in op drie hoofdvragen:

- 1 *Hoe beleven bewoners en bedrijven de veiligheid en overlast in de buurt?*
- 2 *Hoe is de objectieve veiligheid in de buurt?*
- 3 *Wat is er veranderd ten opzichte van de 0-meting en hoe is dat te verklaren? Speelt de komst van het hostel hierin een rol?*

Om de vragen te kunnen beantwoorden zijn op drie manieren data verzameld. Er is een *enquête* gehouden onder bewoners en hoofdgebruikers (hierna samen aangeduid als: bewoners) van alle 637 adressen binnen het onderzoeksgebied. Uiteindelijk retourneerden 120 bewoners een ingevulde enquête, een respons van ongeveer 20 procent². Daarnaast zijn *politieregistraties* opgevraagd die betrekking hebben op het onderzoeksgebied. Ten behoeve van deze 1-meting zijn ook *gesprekken* gevoerd met de buurtbeheergroep en met enkele sleutelpersonen, waaronder de beheerder van de voorziening, de wijkagent en de wijkcoördinator van de gemeente, om de uitkomsten van de enquête en analyse van politieregistraties te duiden.

Uitkomsten

De belangrijkste bevindingen zijn hieronder weergegeven.

Hoe beleven de bewoners de veiligheid en overlast in de buurt? Wat is er veranderd ten opzichte van de 0-meting?

De problemen die zich gevoelsmatig het meest voordoen zijn leefbaarheidproblemen en overlastgevende voorvallen. Bijna de helft van de respondenten van de enquête geeft aan dat rommel op straat (zwerfvuil, waar onder bierblikjes) vaak voorkomt. Een op de zes respondenten geeft aan dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt, een zelfde aantal respondenten

Noot 1 De periode tussen de 0-meting en de 1-meting is onbedoeld langer geworden dan een jaar omdat het hostel later dan gepland werd geopend.

Noot 2 Bij de 0-meting vonden we een vergelijkbaar responspercentage. De constante maar relatief lage respons van ongeveer 20 procent lijkt er ook nu op te wijzen dat het onderwerp weinig leeft. Dat zou betekenen dat er geen grote overlast is in samenhang met de voorziening.

geeft aan dat vernieling van straatmeubilair of andere objecten op straat vaak voorkomt.

Ten opzichte van de 0-meting is er een significante afname van het aantal respondenten dat vernieling van straatmeubilair of andere objecten op straat als een veelvoorkomend probleem ziet. Hetzelfde geldt voor diefstal uit auto's, poging tot inbraak en fietsendiefstal.

Hebben de bewoners te kampen met overlast? Wat is er veranderd ten opzichte van de 0-meting?

Bewoners hebben niet alleen het gevoel dat bepaalde overlast voorkomt in hun directe woonomgeving, bewoners ondervinden ook persoonlijk hinder van deze overlast. Ongeveer een op de drie respondenten heeft afgelopen maand zelf hinder ondervonden van rommel op straat. Een op de vijf a zes respondenten geeft aan afgelopen maand hinder te hebben ondervonden van vernieling van straatmeubilair, overlast van groepen jongeren en overlast van dronken mensen op straat.

Ten opzichte van de 0-meting is er één significante ontwikkeling te zien, en wel een afname van het aantal respondenten dat persoonlijk hinder ondervond van de vernieling van straatmeubilair. Verder zijn er geen ontwikkelingen te zien. Ook op basis van gesprekken met de buurtbeheergroep en de wijkagent komt het beeld naar voren dat de situatie stabiel is. De bestaande overlastproblematiek speelt nog steeds. Het betreft vooral overlast door jongeren, maar ook dealen en de daarmee gepaard gaande overlast wordt in dit kader door de buurtbeheergroep genoemd.

Wat vinden de bewoners van de veiligheid in de buurt? Wat is er veranderd ten opzichte van de 0-meting?

Een derde van de respondenten voelt zich wel eens onveilig op plekken in de omgeving Hogeweg; een vierde van de respondenten mijdt om die redenen ook wel eens bepaalde plekken. Plekken waar respondenten zich onveilig voelen zijn 'donkere' plekken. Het gaat met name om het Waterwingebied, Lageweg en Operaplein en -weg. Dit beeld wordt bevestigd door de bewoners van de buurtbeheergroep: zij ervaren het Waterwingebied en de omgeving van het Operaplein als onveilige plek.

Ten opzichte van de 0-meting is er een significante afname van onveiligheidsgevoelens bij plekken in de omgeving Hogeweg. Met betrekking tot het vermijdingsgedrag zijn er geen ontwikkelingen te melden. Dit wordt ten dele bevestigd vanuit de buurtbeheergroep. Zij beoordelen de veiligheidssituatie als stabiel en melden daarbij dat de angst die bewoners vóór de komst van het hostel hadden, is weggeëbd.

Wat is de mate van slachtofferschap onder bewoners? Wat is er veranderd ten opzichte van de 0-meting?

Een op de zes respondenten geeft aan afgelopen jaar persoonlijk slachtoffer te zijn geweest van verbale of fysieke bedreiging. Dit is een relatief groot aantal. Mogelijk gaat het vooral om verbale bedreiging. Slechts een klein aantal slachtoffers van bedreiging geeft aan daarvan aangifte te hebben gedaan.

Een op de tien respondenten is afgelopen jaar slachtoffer geworden van diefstal uit auto's. Iets minder respondenten geven aan slachtoffer te zijn geweest van fietsendiefstal. Een zeer klein deel van de respondenten geeft aan slachtoffer te zijn geweest van een gewelddelict of van straatroof.

Ten opzichte van de 0-meting is op basis van de enquête geen significante ontwikkeling te melden. De geïnterviewden uit de buurtbeheergroep bevestigen dit. Ze melden dat de veiligheid in de buurt stabiel is en merken op dat bestaande criminaliteitsproblematiek ook nu nog speelt (m.n. dealen).

Hoe is het gesteld met de veiligheid in de buurt volgens aangiften en meldingen bij de politie? Wat is er veranderd ten opzichte van de 0-meting?
Boven aan de lijst politieregistraties staat diefstal/inbraak woning. Vernielingen staan op nummer twee, gevolgd door mishandeling. De omgeving van Hogeweg lijkt daarmee qua problematiek op de rest van de wijken Liendert en Schuilenburg. In vergelijking tot het gemiddelde in de stad heeft het onderzoeksgebied relatief vaak te kampen met diefstal/inbraak.

Hoe de aantallen aangiften voor de omgeving Hogeweg zich verhouden tot die van de 0-meting, is op basis van de politiegegevens niet te zeggen³. De wijkagent meldt dat er bij de politie niet specifiek meer of minder meldingen en aangiften binnenkomen.

Hoe zijn de veranderingen te verklaren, en speelt de komst van het hostel hierin een rol?

Alles overziend kan worden gesteld dat de situatie rondom de Hogeweg met betrekking tot veiligheid en overlast stabiel tot licht verbeterd is. Er zijn enkele positieve ontwikkelingen (verbetering van veiligheidsgevoelens, vermindering van ervaren overlast).

Nu het hostel een feit is, is de vroegere angst onder bewoners weggeëbd en valt het de bewoners 'enorm mee'. De open dag die het Leger des Heils organiseerde heeft daaraan mogelijk positief bijgedragen. De komst van het hostel is niet samengegaan met een toename aan overlast, criminaliteit of gevoelens van onveiligheid onder omwonenden.

Toch zijn bewoners niet onverdeeld positief over de komst van het hostel. Zo zegt een derde van de respondenten het niet eens te zijn met de stelling "het is goed dat het hostel voor dak en thuisloze drugsverslaafden bij de Hogeweg er is."

Noot 3 De politie is tijdens de onderzoeksperiode overgegaan op een nieuw registratiesysteem. Gegevens van de 1-meting zijn niet meer rechtstreeks te vergelijken met gegevens van de 0-meting want er is een nieuwe indeling voor incidenten gehanteerd. Tevens is de kans groot dat verschillen tussen de cijfers mede worden verklaard door 'kinderziektes' van het systeem.

1 Inleiding

1.1 Opvangvoorziening dak- en thuisloze harddrugsverslaafden

Aan de Zwaluwenstraat 101 in Amersfoort, in de strook aan de noordzijde van de Hogeweg, is in oktober 2009 een hostel voor dak- en thuisloze harddrugsverslaafden geopend. Het is een tijdelijk hostel dat blijft totdat het definitieve hostel in de te ontwikkelen Hogewegzone gereed is -waarschijnlijk op een van de percelen in de nabije omgeving.⁴ De opvang van harddrugsverslaafden wordt beheerd door het Leger des Heils.

Het hostel is een woonvoorziening met permanente begeleiding voor harddrugsverslaafde dak- en thuislozen. Het hostel is de woning van de cliënten waar zij vaak vele jaren zullen verblijven; aan de verblijfsduur van cliënten is geen maximum gesteld. Iedere cliënt heeft een eigen woonkamer met eigen sanitair. Daarnaast zijn er gemeenschappelijke ruimtes zoals woonkamer, keuken, recreatieruimte en dergelijke. Cliënten in het hostel ontvangen geen uitkering. Bed, bad en brood worden vertrekt uit de AWBZ-middelen. Daarvoor dienen de cliënten een eigen bijdrage te betalen indien zij over bijvoorbeeld een WAO-uitkering of andere inkomstenbronnen beschikken. De cliënten ontvangen een klein zakgeld per week (20 euro). In het hostel is 24 uur per dag, 7 dagen per week begeleiding aanwezig en er is plaats voor 25 cliënten.

1.2 Monitor veiligheid en overlast

Om de vinger aan de pols te houden heeft de gemeente besloten een 0-, 1- en 2-meting uit te laten voeren naar de stand van zaken en de ontwikkelingen van veiligheid en overlast in de buurt. De resultaten van de monitor bieden aanknopingspunten voor het toevoegen of bijstellen van veiligheids- en beheermaatregelen.

Door te kijken hoe de stand van zaken is een half jaar na ingebruikname (de 1-meting) en een jaar daarna (de 2-meting), en deze af te zetten tegen de stand van zaken een half jaar voor de vestiging van het hostel (0-meting), kunnen de ontwikkelingen in kaart worden gebracht. In de metingen zijn (worden) zowel subjectieve (overlast- en veiligheidsbeleving buurt) als objectieve (slachtofferschap, politieregistraties) gegevens verzameld.

Noot 4 Het hostel is onderdeel van het project Realisatie van de opvangvoorziening voor dak- en thuislozen in Amersfoort. De gemeente realiseert een alcoholopvang voor alcoholverslaafde dak- en thuislozen en een hostel voor harddrugsverslaafden. Door deze doelgroepen van elkaar te scheiden kan er betere zorg worden geleverd. En de gemeente verplaatst de huidige, al bestaande dagopvang voor dak- en thuislozen. In totaal komen op twee nieuwe plekken en één tijdelijke plek in Amersfoort opvangvoorzieningen: naast de Zwaluwenstraat in de Hogewegzone ook aan de Kleine Haag en de Leusderweg. Daarnaast komt aan het Smallepad een tijdelijke voorziening.

1.3 De 1-meting

Doel van de 1-meting is door vergelijking van de meetresultaten inzicht te krijgen in de effecten van de komst van de voorziening op overlast en (on)veiligheid in de buurt.

De volgende vragen staan in dit onderzoek centraal:

A Hoe beleven de bewoners de veiligheid en overlast in de buurt?

- Hebben de bewoners te kampen met overlast?
- Wat vinden de bewoners van de veiligheid in de buurt?

B Hoe is de objectieve veiligheid in de buurt?

- In welke mate zijn bewoners slachtoffer van overtredingen en misdrijven?
- Hoeveel aangiften en meldingen van delicten zijn er in die buurt binnengekomen bij de politie?

C Wat is er veranderd ten opzichte van de 0-meting en hoe is dat te verklaren? Speelt de komst van het hostel hierin een rol?

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn drie methoden ingezet. De ervaren veiligheid in de buurt en de ontwikkeling daarvan wordt gemeten met behulp van een enquête onder bewoners en interviews met sleutelpersonen. De geregistreerde veiligheid en de ontwikkeling daarvan wordt bepaald op basis van politiecijfers en interviews met sleutelpersonen.

Enquête onder bewoners

Bewoners van alle 637 adressen binnen het onderzoeksgebied zijn uitgenodigd voor een schriftelijk enquêteonderzoek. Uiteindelijk retourneerden 120 bewoners een ingevulde enquête. Dit is een respons van ruim 20 procent.⁵ Het veldwerk is uitgevoerd in de periode april – mei 2010. (De volledige methodologische verantwoording van de enquête is te vinden in de bijlage C.)

Politieregistraties

Bij de politie zijn gegevens opgevraagd over alle aangiften betrekking hebbend op de omgeving Hogeweg. Onder aangifte wordt verstaan dat van een voorval dat bij de politie bekend is, ook een schriftelijke verklaring of procesverbaal is ondertekend. Het bleek door de invoering van het nieuwe registratiesysteem bij de politie technisch niet mogelijk om gegevens over meldingen mee te nemen in de analyse⁶.

Noot 5 Bij de 0-meting vonden we een vergelijkbaar responspercentage. De constante maar relatief lage respons van ongeveer 20 procent lijkt er ook nu op te wijzen dat het onderwerp weinig leeft. Dat zou betekenen dat er geen grote overlast is in samenhang met de voorziening.

Noot 6 Ten behoeve van de 0-meting zijn wel meldingen geanalyseerd. Er is sprake van een melding als het voorval door of namens het slachtoffer is gemeld bij de politie.

Om te bepalen of ontwikkelingen binnen het onderzoeksgebied zich ook buiten het gebied voordoen is gekeken naar referentiecijfers: politiecijfers voor de wijken Liendert en Schuilenburg, en politiecijfers voor heel Amersfoort.

Interviews sleutelpersonen

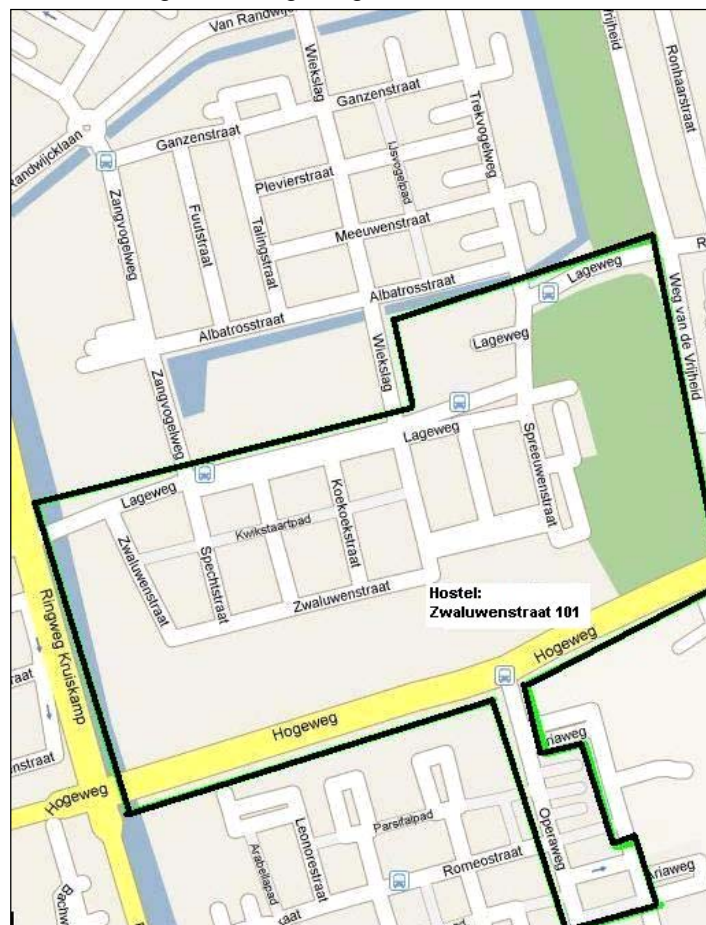
Om ontwikkelingen vast te stellen en te duiden zijn interviews gehouden met sleutelpersonen: leden van de buurtbeheergroep (bewoners), politie, de wijkcoördinator (gemeente) en de beheerder van de instelling (Leger des Heils). Interviews zijn gehouden in de periode mei - juni 2010.

1.4 Onderzoeksgebied: Hogewegzone

Het onderzoek richt zich op het volgende gebied in de wijken Liendert en Schuilenburg.

In Liendert: Hogeweg tussen de Ringweg en de afslag Utrecht (weerszijden), Lageweg, het Liendertse deel vanaf de Ringweg, Zwaluwenstraat, Spreeuwenstraat, Kwikstaartpad, Spechtstraat, Eksterstraat, Koekoekstraat, Kramsvogelstraat, Wiekslag tussen de Zwaluwenstraat en Lageweg. En in Schuilenburg: Operaweg tot aan het Operaplein, Operaplein, Tenorplaats.

Figuur 1.1 Onderzoeksgebied Hogeweg

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het enquêteonderzoek beschreven, de analyse van de politieregistraties in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 tot slot worden de uitkomsten van de interviews beschreven.

In de hoofdtekst zijn omvangrijke tabellen met cijfers zo veel mogelijk vermeden en is in plaats daarvan de informatie in staafdiagrammen weergegeven. De achterliggende tabellen zijn te vinden in de bijlagen.

2 Enquête onder omwonenden

In dit hoofdstuk zijn de uitkomsten van de enquête onder de omwonenden rondom het hostel beschreven. De resultaten geven inzicht in de stand van zaken tot een half jaar na de opening van het hostel. De resultaten zijn afgezet tegen de uitkomsten van de 0-meting. Achtereenvolgens komen aan bod: de beleving van buurtproblemen, het voorkomen van vervelende voorvallen en delicten, onveilige plekken en onveiligheidsgevoelens, het functioneren van de politie in de omgeving, veranderingen sinds de opening van het hostel, beheermaatregelen en overige opmerkingen.

2.1 Beleving buurtproblemen

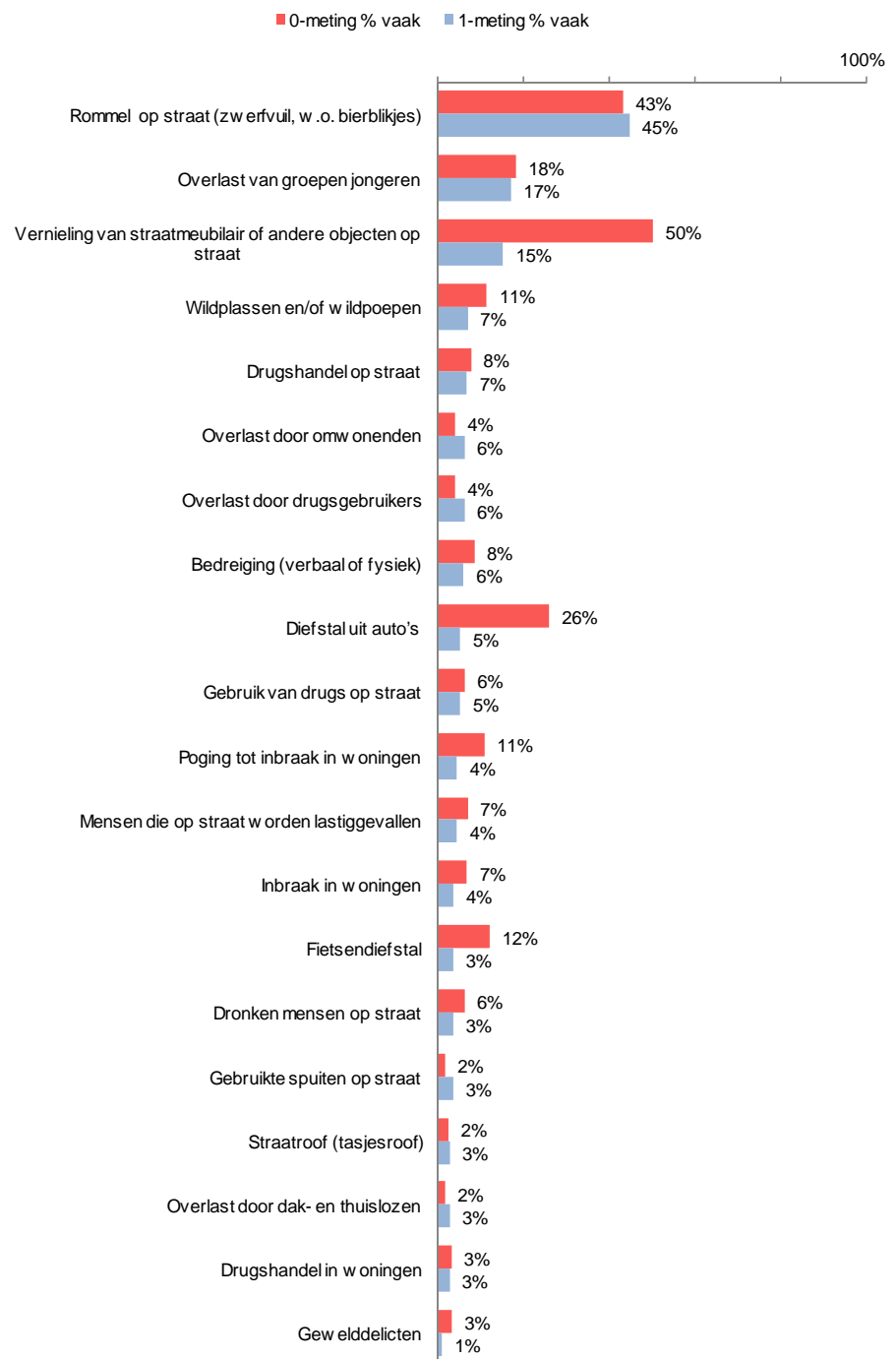
Aan de respondenten is gevraagd in hoeverre zij menen dat een aantal problemen zich in de eigen buurt voordoet. In grafiek 2.1 is het percentage respondenten gepresenteerd dat van mening is dat bepaalde problemen vaak voorkomen in de Hogewegzone (zie ook tabel A1 in bijlage A).

Boven aan de lijst van problemen staan overlastgevende voorvallen: rommel op straat (zwerfvuil, waaronder bierblikjes). Bijna de helft van de respondenten is van mening dat rommel op straat vaak voorkomt (45%). Als tweede en derde worden overlast van groepen jongeren en vernieling van straatmeubilair of andere objecten op straat genoemd, volgens ongeveer één op de zes respondenten komen deze vormen van overlast vaak voor (17% respectievelijk 15%). Andere vormen van overlast komen volgens respondenten minder vaak voor.

Ten opzichte van de vorige meting worden vier significante, positieve ontwikkelingen gesignaleerd: minder mensen zien vernieling van straatmeubilair of andere objecten op straat als een veel voorkomend probleem, minder mensen ervaren diefstal uit auto's als een veel voorkomend probleem, en ook poging tot inbraak in woningen en fietsendiefstal komen volgens respondenten minder vaak voor. Voor wat betreft de overige problemen zijn er geen significante ontwikkelingen vast te stellen: de mate waarin respondenten daarvan overlast ervaren is gelijk gebleven ten opzichte van de voorgaande meting.

Overigens wordt de ernst van een probleem niet alleen bepaald door de *omvang* van de groep die er mee geconfronteerd wordt, maar ook door de *ernst* van het probleem zelf. Tasjesroof en drugsoverlast mogen weinig voorkomen, de kleine groep mensen die er mee geconfronteerd wordt ervaart daarvan relatief veel impact.

Grafiek 2.1 Hoe vaak doen de volgende buurtproblemen zich in omgeving Hogeweg naar uw gevoel voor? (% komt vaak voor)

2.2 Persoonlijke hinder

Naast de vraag naar gevoelsmatige overlast of onveilige situaties, is de bewoners gevraagd of zij het jaar voorafgaande aan de enquête ook *persoonlijk* hinder ondervonden. Het gaat daarbij om dezelfde voorvallen op het gebied van overlast en onveiligheid (minus de misdrijven, deze komen in de volgende paragraaf aan bod). Wanneer respondenten aangaven dat ze persoonlijk hinder ervoeren is gevraagd naar de frequentie, of er melding is gedaan bij de politie en of ook afgelopen maand hinder werd ondervonden. In grafiek 2.2 zijn de antwoorden weergegeven (voor frequentie en meldingen: zie tabel A2 in bijlage A).

De meeste respondenten ervaren problemen op het gebied van leefbaarheid.⁷ Een relatief hoog percentage respondenten ondervindt hinder van rommel op straat (35% afgelopen maand, 55% afgelopen jaar) en hinder van vernieling van straatmeubilair (15% afgelopen maand, 36% afgelopen jaar). Respondenten ondervinden op de gedeelde derde plaats vooral hinder van overlast van groepen jongeren (10% afgelopen maand, 27% afgelopen jaar), overlast van dronken mensen op straat (10% afgelopen maand, 20% afgelopen jaar) en overlast door omwonenden (10% afgelopen maand, 18% afgelopen jaar). Overige problemen worden ervaren door minder dan een tiende van de respondenten (laatste maand prevalentie).

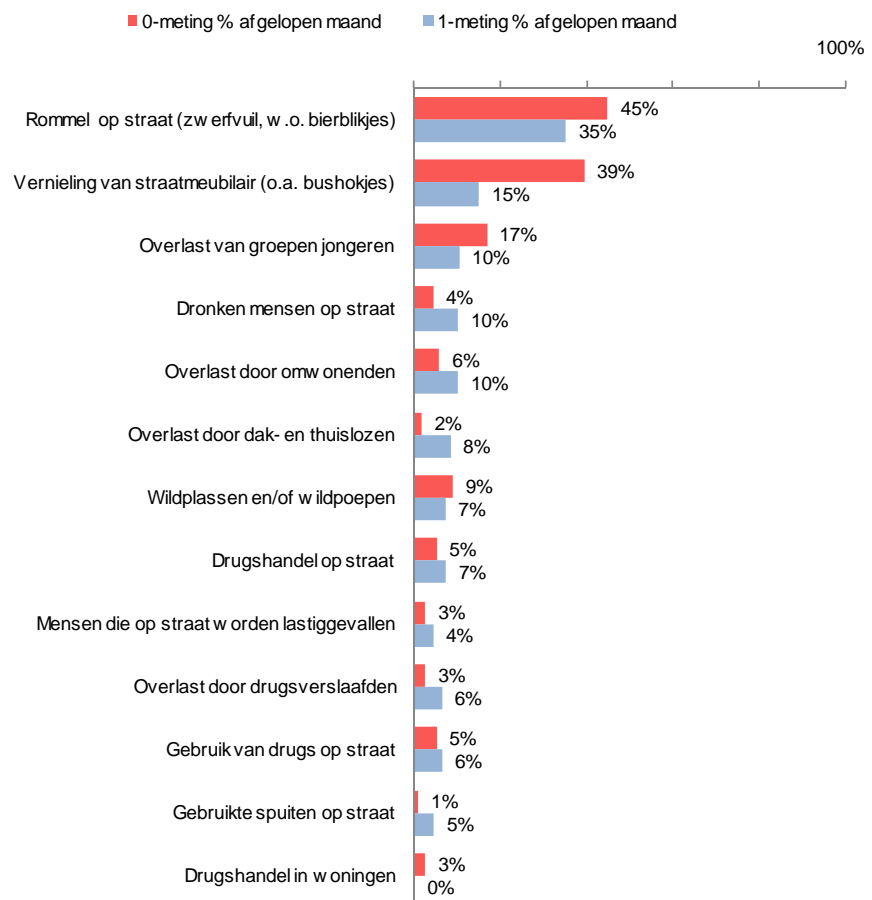
Ten opzichte van de 0-meting is er één significante ontwikkeling te zien, en wel een afname van het percentage respondenten dat persoonlijk hinder ondervond van vernieling van straatmeubilair.

Opvallend is verder dat de meerderheid van de respondenten die persoonlijk hinder ondervonden, zo blijkt uit hun antwoorden, daarvan geen melding of aangifte deed. Wel is er een verbetering ten opzichte van de 0-meting: er wordt vaker gemeld of aangifte gedaan bij de politie (gemiddeld 0,25 naar 0,35).

De cijfers over de inschatting van de buurtproblemen (zie 2.1) liggen redelijk in lijn met de persoonlijk ondervonden hinder (laatste maand). De problemen die gevoelsmatig relatief vaak voorkomen zijn daadwerkelijk relatief vaak persoonlijk ondervonden.

Noot 7 De rangorde van welke problemen door de meeste mensen worden ervaren, is bepaald op basis van de laatste maand prevalentie en niet op basis van het laatste jaar prevalentie. Reden daarvoor is dat respondenten beter in staat zijn uitspraken te doen over de laatste maand dan over het laatste jaar. De herinneringen zijn nauwkeuriger en als gevolg daarvan zijn de schattingen nauwkeuriger.

Grafiek 2.2 Persoonlijk hinder ondervonden van vervelende situaties in omgeving Hogeweg in de afgelopen maand (%)

2.3 Slachtofferschap

In het verlengde van de vragen over persoonlijk ervaren buurtproblemen wordt in de enquête ook gevraagd naar persoonlijk slachtofferschap van overtredingen en misdrijven. Het gaat daarbij om bedreiging, gewelddelicten en vermogensdelicten. Vervolgens wordt aan de slachtoffers gevraagd hoe vaak dit voorkwam en of zij aangifte deden bij de politie. De antwoorden staan samengevat in grafiek 2.3 (voor frequentie en aangiften: zie tabel A3 in bijlage A).

Bedreiging (verbaal of fysiek) is het misdrijf waarvan de meeste respondenten slachtoffer zijn geworden. Van de respondenten geeft ongeveer één op de zes (15%) aan afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van bedreiging. Ten opzichte van de scores van andere misdrijven is dit een opvallend hoge score, die mogelijk ten dele wordt verklaard door het feit dat ook verbaal geweld onder deze noemer wordt gevat. Diefstal uit auto's staat op nummer twee (9%) en fietsendiefstal op nummer drie (7%). Ten opzichte van de 0-meting zijn er geen significante ontwikkelingen te zien.

In de enquête is ook gevraagd hoe vaak men slachtoffer was. Bij het misdrijf bedreiging geven de slachtoffers aan dat zij daarvan afgelopen jaar gemiddeld drie keer slachtoffer werden. Bij diefstal uit auto was dit twee en bij fietsendiefstal één keer per jaar.

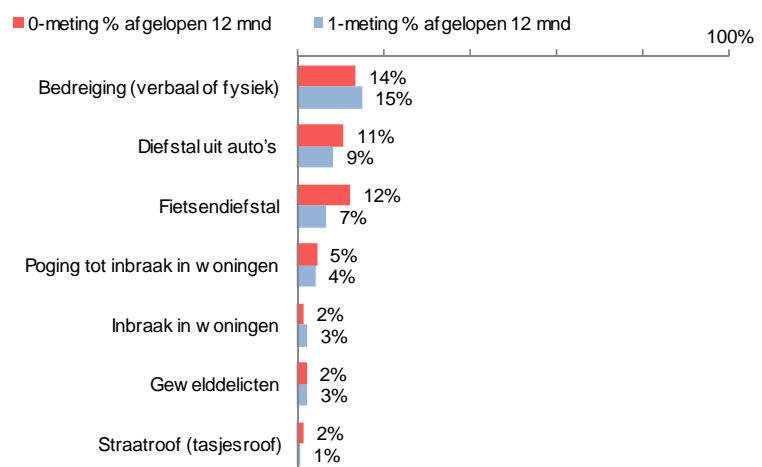
Ten opzichte van de 0-meting zijn er geen significante veranderingen te zien.

Vervolgens is in de enquête aan diegenen die aangaven slachtoffer te zijn geweest, gevraagd of zij aangiften deden. Van bedreiging deed gemiddeld slechts één op de tien slachtoffers aangifte (van de gemiddeld 2 incidenten werd gemiddeld 0,2 keer aangifte gedaan), van de andere misdrijven is beduidend vaker aangifte gedaan (gemiddeld 0,8 keer per incident).

Het relatief hoge percentage bewoners dat aangeeft slachtoffer te zijn geweest van bedreiging, komt niet terug in de cijfers over de *beleving* van de buurtproblemen en delicten (zie 2.1). Eerder gaven bewoners aan dat zij het idee hebben dat bedreiging naar hun gevoel niet (zo) vaak voor komt (6% stelt "komt vaak voor"). Dit zelfde verschijnsel deed zich voor bij de 0-meting.

Voor de overige delicten komt het slachtofferschap redelijk overeen met de beleving van de delicten. Er zijn geen significante verschillen. Dit patroon komt overeen met de 0-meting.

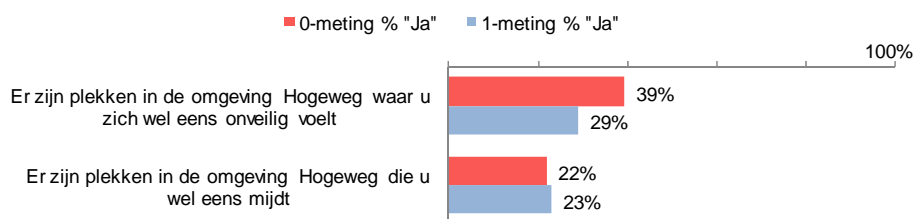
Grafiek 2.3 Persoonlijk slachtofferschap van misdrijven in omgeving Hogeweg in het afgelopen jaar (%)

2.4 Onveilige plekken en vermijdingsgedrag

Om de onveilige plekken en het vermijdingsgedrag van de bewoners in kaart te brengen is hen in de enquête een aantal stellingen voorgelegd en gevraagd naar de onveilige plekken. In grafiek 2.4 zijn de antwoorden samengevat.

Grafiek 2.4 Prevalentie onveilige plekken en vermijdingsgedrag (%)

Iets minder dan een derde van de respondenten (29%) zegt dat er plekken zijn in de omgeving Hogeweg waar zij zich wel eens onveilig voelen. Ongeveer een derde van deze respondenten (elf personen) voelt zich daar elke dag of meerdere keren per week onveilig. Een op de vijf respondenten (23%) zegt: er zijn plekken in de omgeving Hogeweg die ik mijd omdat ik me daar onveilig voel. Van deze respondenten mijdt bijna de helft (twaalf personen) deze plekken elke dag/meerdere keren per week.

In vergelijking met de vorige meting is er een significante afname van onveiligheidsgevoelens bij plekken in de Hogewegzone. Van de respondenten voelt 10 procent zich nu veiliger dan tijdens de 0-meting. Met betrekking tot vermijdingsgedrag zijn er geen significante ontwikkelingen te melden.

Plekken waarop deze respondenten zich onveilig voelen zijn vooral donkere plekken (met name het Waterwingebied) en plekken waar "personen rondhangen" (met name jongeren).

De volgende plekken zijn meerdere keren genoemd:

- De Lageweg (genoemd door 10 respondenten)
- Het Waterwingebied (ook wel 'het park') (genoemd door 6 respondenten)
- Operaplein en Operaweg (genoemd door 7 respondenten)
- De Zwaluwenstraat (genoemd door 5 respondenten)
- De Spreeuwenstraat (genoemd door 3 respondenten)

Slechts drie (van de 120) respondenten relateert deze onveilige plekken aan verslaafden, en wel door te zeggen dat op een bepaalde plek wordt gedeald. Dit zijn ook de plekken die worden gemeden. Specifiek worden daarbij genoemd: Het fietspad tussen de Zwaluwenstraat en de Hogeweg, het Waterwingebied in het donker en het Operaplein.

2.5 Onveiligheidsgevoelens in bepaalde situaties

Naast stellingen over onveilige plekken en vermijdingsgedrag is bewoners een aantal stellingen voorgelegd over bepaalde situaties waarin mensen zich onveilig kunnen voelen. Respondenten is gevraagd hoe vaak het voorkomt dat zij zich in een bepaalde situatie onveilig voelen. De antwoorden zijn gepresenteerd in grafiek 2.5.

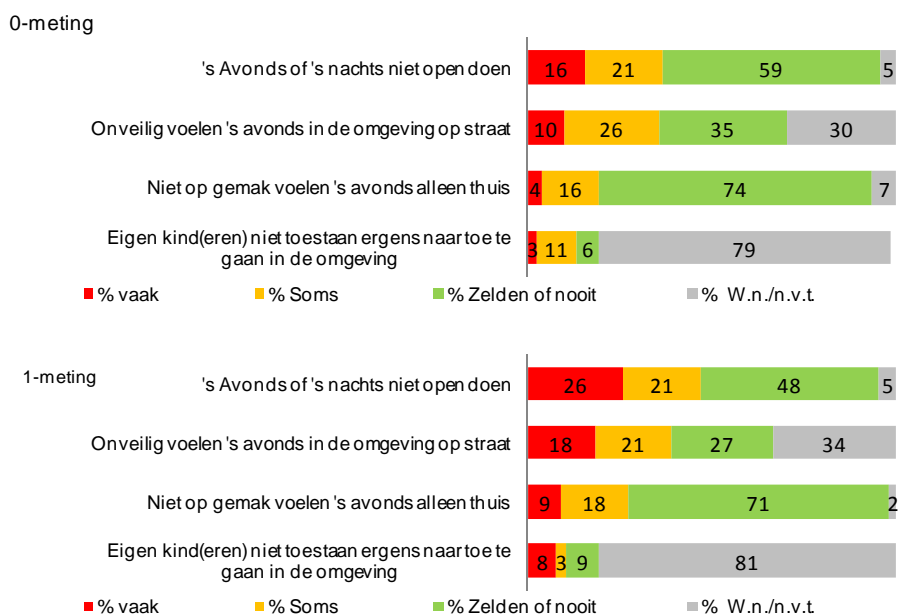
Ongeveer een kwart van de respondenten geeft aan dat hij/zij vaak de deur 's avonds of 's nachts niet open doet omdat ze dat niet veilig achten (26%), bijna even veel respondenten doen dat soms (21%). Ongeveer een op de vijf respondenten geeft aan zich vaak onveilig te voelen als hij/zij 's avonds in de omgeving Hogeweg op straat loopt (18%), bijna even veel mensen doen dat soms (21%). Minder dan een op de tien respondenten geeft aan

dat hij/zij zich, wanneer zij 's avonds alleen thuis zijn, vaak niet op zijn/haar gemak voelt (9%), of vaak eigen kinderen niet toestaat ergens naar toe te gaan in de omgeving Hogeweg (8%).

In vergelijking tot de vorige meting zien we geen significante ontwikkelingen. Wel lijkt er sprake van een trend: de antwoorden op alle stellingen laten het beeld zien van een 'verslechterde' situatie.

Grafiek 2.5 Stellingen over onveiligheidsgevoelens in de omgeving Hogeweg

2.6 Functioneren van politie in omgeving Hogeweg

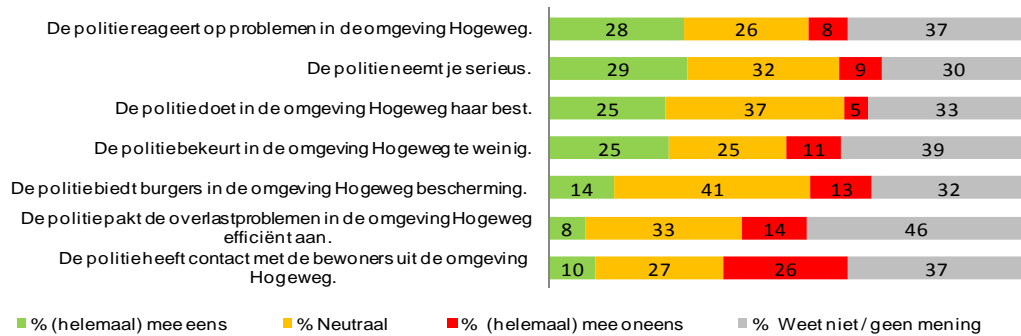
Om zicht te krijgen op de verhouding tussen politie en burgers is de respondenten een aantal stellingen voorgelegd over het functioneren en optreden van de politie in de omgeving Hogeweg. Hoewel niet alle burgers daadwerkelijk contact hebben gehad met de politie, hoeft dat niet te betekenen dat zij geen oordeel hebben over de politie. De uitkomsten zijn weergegeven in grafiek 2.6.

Drie op de tien respondenten is het eens met de stelling "de politie reageert op problemen in de omgeving Hogeweg" (28% eens versus 12% oneens). Een kwart van de respondenten reageert positief op de stelling "de politie neemt je serieus" (26% eens versus 10% oneens). Ook wordt positief gereageerd op de stelling "de politie doet in de omgeving Hogeweg haar best" (25% eens versus 10% oneens). Van de mensen die daar überhaupt een mening over hebben wordt overwegend negatief geoordeeld over het contact hebben van de politie met de bewoners uit de omgeving (8% eens versus 22%: oneens).

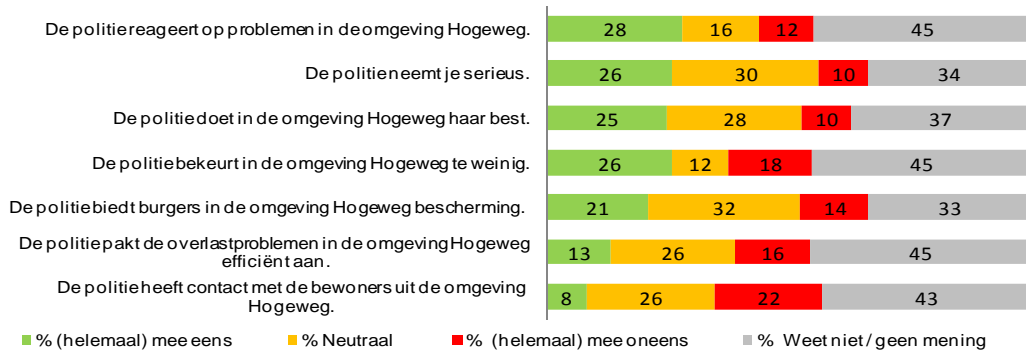
In vergelijking met de uitkomsten van de vorige meting lijken de respondenten nu niet veel anders te oordelen over de politie.

Grafiek 2.6 Stellingen over het functioneren van de politie in de omgeving Hogeweg

0-meting

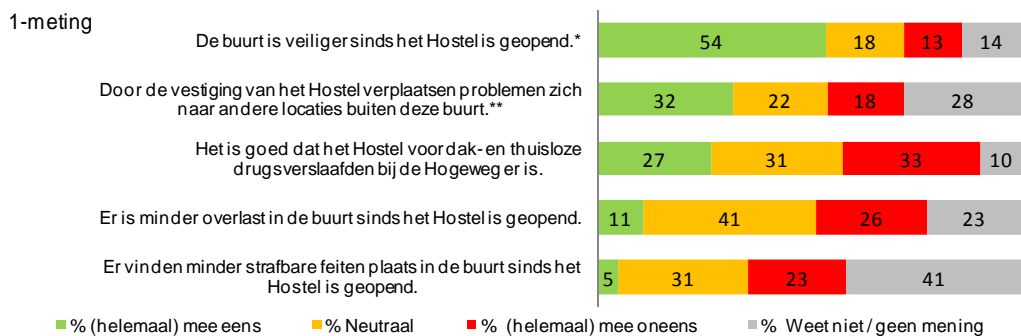
1-meting

2.7 Veranderingen sinds de opening van het hostel

Om zicht te krijgen op de veranderingen sinds de opening van de 24-uursopvang is de respondenten een aantal stellingen voorgelegd over mogelijke veranderingen. De uitkomsten staan weergegeven in grafiek 2.7.

Grafiek 2.7 Veranderingen sinds de opening van de 24-uursopvang in de omgeving Hogeweg

* Omgepoold. De originele vraag luidt: "De buurt is *on*veiliger sinds de 24-uursopvang is geopend."

** Omgepoold. De originele vraag luidt: "Door de vestiging van de 24-uursopvang verplaatsen problemen zich *naar* deze buurt."

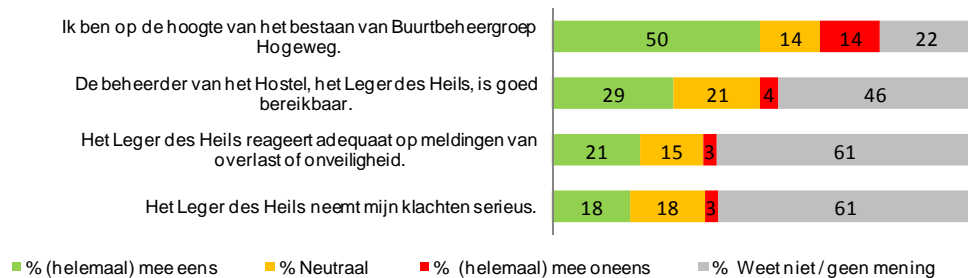
De meerderheid van de respondenten ervaart dat de buurt veiliger is sinds de opvang is geopend (54% mee eens versus 13% niet mee eens). Een derde van de respondenten is het eens met de opvatting dat problemen zich uit de buurt verplaatsen door de komst van het hostel (32% versus 18%). De meningen zijn verdeeld over de opvatting "Het is goed dat het hostel bij de

Hogeweg er is" (27% voor versus 33% tegen). Minder positief is men over de afname van overlast en strafbare feiten (11% mee eens versus 26% mee oneens respectievelijk 5% mee eens versus 23% mee oneens).

2.8 Beheermaatregelen

Tenslotte is de respondenten een aantal stellingen voorgelegd over de ingezette beheermaatregelen. De uitkomsten zijn te vinden in grafiek 2.8.

Grafiek 2.8 Stellingen over het functioneren van de politie in de omgeving Hogeweg

De helft van de respondenten is op de hoogte van het bestaan van de buurtbeheergroep Hogeweg. Daarentegen weet minimaal één op de zes respondenten niet van haar bestaan. Het merendeel van de respondenten heeft geen ervaringen met (en geen mening over) de beheermaatregelen van het centrum. Diegenen die dat wel hebben zijn doorgaans positief of, in mindere mate, neutraal.

2.9 Overige opmerkingen

Aan het eind van de enquête konden respondenten opmerkingen plaatsen. De uitkomst is een verzameling van uiteenlopende ergernissen en enkele positieve opmerkingen van bewoners.

Met betrekking tot het hostel en cliëntèle komen er enkele verontrustende geluiden naar voren. Het betreft dan het feit dat het hek rondom het hostel met enige regelmaat schijnt open te staan, waardoor cliënten direct de wijk in kunnen lopen.

"Er is beloofd dat de ingang aan de Hogeweg is. Het gebeurt heel vaak dat het hek aan de Zwaluwenstraat openstaat of niet op slot is".
"Vanuit mijn slaapkamerraam is [ ] te zien dat er gedeald wordt."

Ook wordt door respondenten een kanttekening gemaakt over het dealen dat in de buurt gebeurt. Een aantal bewoners is daarvan getuige geweest. Of het dealen direct te maken heeft met (bewoners van) het hostel is onduidelijk, maar die gedachte heerst bij een enkele bewoner wel.

Bewoners uiten voornamelijk hun zorgen en ergernissen over overlast die niet of niet noodzakelijk iets te maken heeft met de opvangvoorziening. Het gaat om overlast van jongeren, overlast van verloedering van de omgeving en om parkeeroverlast.

“Er mag wel wat meer vuil opgeruimd worden. Het ligt overal ook in het Waterwingebied. Dit is zonde van de omgeving.”
“[ ] last van de jongeren die 's nachts uitgaan. Elke zaterdagnacht is het raak met schreeuwen en blèren”.
“De auto's die als een idioot door zo'n smalle straat als de onze komen rijden. ”

Over het hostel in de buurt worden door de respondenten enkele verdeelde opmerkingen gemaakt. Een aantal mensen stelt dat een hostel niet in een woonwijk hoort, anderen zeggen dat zij geen last hebben van het hostel en vinden het goed dat het er is.

“Een hostel hoort niet in een woonwijk.”

“Wij hebben geen last van het hostel. Het is goed dat deze mensen ook een plek hebben om heen te gaan.”

“Ik ben aanwezig geweest destijds bij de voorlichtingsavond. De geruststellende voorlichting qua veiligheid is uitgekomen. Nauwelijks iets gemerkt van het bestaan van het hostel na oktober 2009.”

Een enkele respondent rapporteert tevreden te zijn over de politie-inzet in de buurt. Daarentegen is er een aantal tegengeluiden en wordt er gevraagd om meer inzet.

“Het zou fijn zijn als er in de buurt meer blauw te zien zou zijn [en dat er meer aan de hangjongeren gedaan zou worden],”
“Wij zien de politie niet.”

Gelukkig blijkt uit een aantal opmerkingen ook dat bewoners prettig wonen in de omgeving Hogeweg, zich betrokken voelen met het de directe woonomgeving en dat graag zo houden.

“Momenteel is het rustig in de wijk en we hopen dat er alles aan gedaan wordt zodat het zo mag blijven.”

In vergelijking tot de vorige meting valt het op dat er –naast het hostel- wordt gesproken over dezelfde problematiek.

3 Politieregistraties

In dit hoofdstuk staan de aangiften (en meldingen) bij de politie van delicten (en overlast) centraal. Hiermee wordt inzicht verkregen in welke delicten en voorvallen zich voordoen en hoe vaak. De resultaten geven inzicht in de stand van zaken in de periode van een half jaar voor tot een half jaar na de opening van de 24-uursopvang.

3.1 Aangiften (en meldingen)

Van de straten in het onderzoeksgebied zijn bij de politie gegevens opgevraagd over aangiften voor alle voorvallen en misdrijven waarnaar in de enquête gevraagd is (zie tabellen in bijlage B). Onder aangifte wordt verstaan dat met betrekking tot een voorval een schriftelijke verklaring of proces-verbaal is ondertekend. De uitkomsten zijn gepresenteerd in grafiek 3.1 (zie ook tabel B1 in de bijlage).

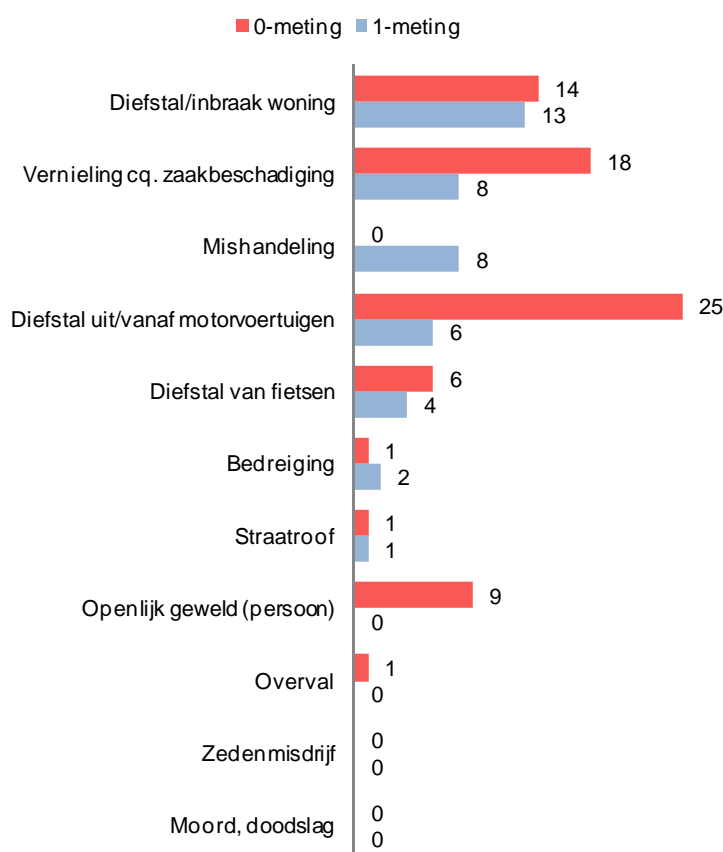
De politie in Amersfoort is tijdens de onderzoeksperiode in december 2009 overgegaan op een nieuw registratiesysteem: Basisvoorziening Handhaving (BVH). Dit heeft gevolgen gehad voor onze monitor.

Bij de interpretatie van politiegegevens dienen daarom de volgende kanttekeningen te worden geplaatst:

- Voor de 1-meting zijn zowel gegevens uit het oude systeem (BPS) als gegevens uit het nieuwe systeem gebruikt. De indelingen van incidenten in beide systemen zijn niet een op een te vertalen. Wel haken beide indelingen aan bij het zogenaamde Informatiemodel Nederlandse Politie (INP model).⁸ Dit is dan ook de indeling die hier in dit rapport verder wordt gebruikt. (Zie ook tabel B4)
- De eerste maanden waarin werd gewerkt met het BVH had het systeem last van kinderziektes. Daarnaast vraagt overgaan op een nieuw registratiesysteem vraagt om gewenning en 'learning by doing'. Het is niet uit te sluiten dat een daling in aangiften (deels) wordt verklaard door de overgang op het nieuwe registratiesysteem.
- De analyse is beperkt ten opzichte van de 0-meting. Door een technisch andere inrichting van het nieuwe systeem en een tot op heden beperktere mogelijkheid om informatie te ontsluiten, is het nu niet mogelijk om de meldingen mee te nemen in de analyse. Dat is jammer want het aantal meldingen is een betere indicator om vervelende voorvallen in kaart te brengen dan het aantal aangiften. Meldingen zijn 'gevoeliger' (er wordt eerder melding gemaakt dan aangifte gedaan) en daarbij kan van een aantal overlastgevende zaken bij gebrek aan juridisch fundament geen aangifte worden gedaan.

Noot 8 De politie legt alles wat zij doet als organisatie vast in de Basisvoorziening Handhaving (BVH). De politie geeft aan alle gebeurtenissen of voorvallen die zij registreert als een incident een code mee. Dit wordt binnen de politieorganisatie aangeduid als maatschappelijke klassen. Het Informatiemodel Nederlandse Politie (INP) is een ordeningsmodel dat bestaat uit reikwijdten, waaraan vervolgens de maatschappelijke klassen zijn gekoppeld.

Grafiek 3.1 Aantal aangiften omgeving Hogeweg, 0-meting en 1-meting (maart 2008 t/m feb 2009 en mei 2009 t/m april 2010)*

Bron: Politie Amersfoort

* De output voor de 0-meting komt uit BPS en betreft de periode maart 2008 t/m feb 2009. De output voor de 1-meting komt zowel uit BPS (mei 2009 tot 8 dec 2010) als uit BVH (8 dec. 2009 t/m april 2010).

In de onderzochte periode zijn 42 aangiften gedaan voor de omgeving Hogeweg. Boven aan de lijst geregistreerde delicten staat diefstal/inbraak woning (13 aangiften). Op de tweede en derde plaats staan mishandeling⁹ en vernieling c.q. zaakbeschadiging (beide 8 aangiften). Dan volgen diefstal vanaf/uit motorvoertuigen en diefstal van fietsen (6 respectievelijk 4 aangiften). Voor de overige beschouwde types voorvallen en delicten zijn minder aangiften binnengekomen.

Over de ontwikkelingen in de tijd en een mogelijke toename van het aantal aangiften kan alleen worden geconcludeerd dat er nu minder aangiften zijn geteld dan bij de 0-meting. Gezien de genoemde methodologische voorbehouden worden er geen verdere uitspraken gedaan over de afname van het aantal aangiften.

Noot 9 Mishandeling bestaat uit: geweld zonder letsel, geweld zonder letsel zonder wapen, geweld zonder letsel met wapen, geweld zonder letsel met vuurwapen, geweld met letsel, geweld met letsel zonder wapen, geweld met letsel met wapen, geweld met letsel met vuurwapen, man/vrouw mishandeling (BPS) en schietpartij (zonder gevolgen), vechtpartij (zonder gevolgen), steekpartij (zonder gevolgen), ruzie/twist (zonder gevolgen), eenvoudige mishandeling, zware mishandeling, overigen mishandeling (BVH).

Toelichting wijkagent

Op basis van een interview met de wijkagent kan worden gesteld dat de buurt rustig is en er weinig signalen (aangiften, meldingen) vanuit de burgers komen. Met betrekking tot potentiële overlast door de cliëntèle wordt opgemerkt dat de buurtgroep zelfstandig veel zaken oppikt. Mogelijk achten burgers na een succesvolle afronding van zaken door de buurtgroep het zelf niet meer nodig om nog bij de politie melding te doen.

3.2 Referentiegegevens

De gegevens over aangiften in de omgeving Hogeweg krijgen meer betekenis wanneer deze worden vergeleken met gegevens die betrekking hebben op heel Amersfoort. Daarom is een top-drie opgesteld van de meest voorkomende incidenten in zowel omgeving Hogeweg als heel Amersfoort.

De top drie van aangiften in de omgeving Hogeweg luidt:

- 1 Diefstal/inbraak woning
- 2 Vernieling c.q. zaakbeschadiging
- 3 Mishandeling

Wanneer ter vergelijking wordt gekeken naar dezelfde selectie van incidenten in heel de wijken Liendert en Schuilenburg¹⁰, ziet de top drie van aangiften er als volgt uit:

- 1 Vernieling c.q. zaakbeschadiging
- 2 Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen
- 3 Diefstal/inbraak woning

Voor dezelfde selectie van incidenten in heel Amersfoort¹¹ ten slotte ziet de top drie van aangiften er als volgt uit:

- 1 Diefstal vanaf/uit auto's
- 2 Vernieling c.q. zaakbeschadiging
- 3 Diefstal van fietsen

Op basis van deze gegevens kan worden gesteld dat er in de omgeving Hogeweg en in de wijken waartoe de Hogewegzone behoort, naar verhouding veel vernielingen en vermogensdelicten plaatsvinden. (Zie ook tabellen B2 en B3 in de bijlage.)

Overigens moet worden opgemerkt dat het met betrekking tot omgeving Hogeweg gaat om een klein aantal aangiften. Een verschil tussen 'positie' één en twee is snel gemaakt.

Noot 10 In dezelfde tijdspanne en met de zelfde methodologische beperkingen. De bevroegde periode ten behoeve van de 1-meting betreft 1 mei 2009 tot en met 30 april 2010. Gegevens zijn afkomstig uit BPS en BVH.

Noot 11 In dezelfde tijdspanne en met de zelfde methodologische beperkingen. De bevroegde periode ten behoeve van de 1-meting betreft 1 mei 2009 tot en met 30 april 2010. Gegevens zijn afkomstig uit BPS en BVH.

4 Interviews met sleutelpersonen

In dit hoofdstuk zijn de uitkomsten van de interviews met sleutelpersonen beschreven. Er zijn gesprekken gevoerd met de leden van de buurtbeheergroep (bewoners), de beheerder van de instelling, de wijkcoördinator van de gemeente en met de wijkagent. Met de resultaten kunnen ontwikkelingen worden vastgesteld en geduid. Ook geven de resultaten inzicht in de ingezette beheermaatregelen en de samenwerking tussen de betrokken partijen.

4.1 Veiligheid en overlast

De omgeving Hogeweg is een relatief rustige buurt. De veiligheid in de buurt wordt door de buurtbeheergroep als positief beoordeeld. Afgelopen tijd zijn er geen nieuwe veiligheidsproblemen in de buurt bijgekomen. Wel is bestaande problematiek (waaronder dealen) nog niet opgelost.

Op het Operaplein en in het aangrenzende woongebied (de hofjes vooral) is veel overlast van rondhangende jongeren. Deze overlast is volgens de buurtbeheergroep niet afkomstig van cliënten van het hostel.

Drugsproblematiek

In het Waterwingebied worden volgens de buurtbeheergroep, net als voor de komst van het hostel, nog steeds naalden gevonden. Spuiten worden ook gevonden op het Arabellapad, buiten het onderzoeksgebied¹².

Er wordt veel gedeald in de wijk, vooral ten zuiden van de Hogeweg, maar ook in het Waterwingebied en elders in de omgeving. Als reden wordt de nabijheid van de snelweg genoemd. Ook zijn er veel dealers te vinden in Schuilenburg, aan de overkant van de Hogeweg (in de stille hofjes). En aan de Rietzangerstraat (Rustenburg, buiten onderzoeksgebied). Geïnterviewden hebben niet de indruk dat het dealen is toegenomen sinds de opening van het hostel.

4.2 Sinds de vestiging

Veel buurtbewoners waren vooraf en ook toen het hostel net in gebruik genomen was tegen de komst van de cliënten en waren erg angstig voor alle overlast en criminaliteit die dat met zich mee zou brengen. De geïnterviewden van de buurtbeheergroep melden dat die angst snel is weggeëbd. Zo had een deel van de buurt niet in de gaten dat het hostel al functioneerde. De open dag die het Leger des Heils organiseerde is volgens de beheergroep een goed initiatief geweest dat veel belangstellenden heeft getrokken. Bij diverse buurtgenoten is daardoor interesse voor het hostel gekweekt. De buurtbeheergroep hoort nu vooral dat het iedereen enorm meevalt en er geen overlast wordt ondervonden.

De belangrijkste overlast vanuit het hostel was vooral in de beginperiode,

Noot 12 Deze mensen zijn niet bekend zijn bij de politie en naar zeggen van de beheerder waarschijnlijk geen cliënten van het hostel.

aldus de geïnterviewde wijkagent. Cliënten moesten settelen en volgens de huisregels leven en omdat de meesten van de straat kwamen was dat even wennen. Nu is de situatie veel beter; als er nu sprake is van overlast door de hostelclientèle dan hangt deze vaak samen met bezoek van de bewoners (geluidsoverlast, mensen die weggaan).

Cliënten komen regelmatig in de supermarkt op het Operaplein. Aanvankelijk was het personeel daar erg tegen gekant (bang voor diefstal). Nu worden ze genegeerd, maar gedoogd. Er zijn bij de buurtbeheergroep geen gevallen van winkeldiefstal door cliënten bekend (bij deze supermarkt). Er wordt door gebruikers wel gebedeld bij het Operaplein en omgeving.

Bewoners van het hostel hebben weinig te zoeken in de wijk. Slechts een enkele cliënt loopt rond in de aangrenzende wijk. De cliënten gebruiken het liefst in een veilige omgeving en die omgeving wordt geboden door het hostel, aldus de wijkagent en de beheerder.

Op dit moment zijn er 24 bewoners in het hostel.

4.3 Aanpak vanuit het hostel

In het hostel vindt methadonverstrekking plaats en er mag op de eigen kamer gebruikt worden (Leger des Heils). De enkele spuiters die de clientèle kent (2 à 3 personen), kunnen in het hostel een schone spuit kopen en er wordt op gelet dat deze ook weer worden ingeleverd.

Het Leger des Heils is er alert op dat de aanzuigende werking van het hostel onder controle wordt gehouden. Cliënten mogen niet binnen een straal van 2 km drugs kopen. Zodra bekend is dat er dealers rondhangen of dealeradressen in de omgeving bekend zijn worden de cliënten gewaarschuwd dat gecontroleerd zal worden of zij hier gebruik van maken.

Er zijn bij het Leger des Heils nauwelijks serieuze klachten binnengekomen. De meeste klachten die gehoord worden hebben of niets met de cliënten van het hostel te maken (of dat is onbekend) of betreffen onschuldige zaken als rondlopende cliënten (zonder overlast). De meeste klachten betreffen het niet op slot zijn van het hek langs de Zwaluwenstraat (het hek staat soms open omdat arts, apotheker of maaltijdbedrijf langs komt).

4.4 Toezicht en handhaving

Toezicht en handhaving wordt uitgevoerd door de politie. Er is meer politie surveillance dan voor het hostel er stond en in de eerste periode heeft de politie extra gesurveilleerd rond het hostel. De politie surveillance geeft de buurt een veilig gevoel aldus de buurtbeheergroep. Rondom het hostel is camerabewaking. Er zijn geen toezichthouders van het Leger des Heils buiten het hek actief.

Om het complex en langs de Zwaluwenstraat is op aandrang van de buurt een hek geplaatst. De beheerder van het hostel wil voorkomen dat cliënten direct vanuit het hostel en groupe de wijk in zouden lopen, of langs de Zwaluwenstraat en kinderspeelplaats Buitenkast (op de hoek).

4.5 Oppikken van meldingen

Meldingen en klachten worden wederzijds doorgegeven en besproken, aldus de geïnterviewden. Ook worden meldingen en klachten altijd in de buurtbeheergroep besproken (waar ook binnengekomen). Ook klachten van het meldpunt woonoverlast die betrekking (zouden) hebben op het hostel worden aan het Leger des Heils doorgegeven.

Overlastmeldingen of problemen worden in eerste instantie opgelost in gesprek met de bewoners, zo melden alle geïnterviewde respondenten. Hierin zijn zowel het Leger des Heils, de buurtbeheergroep als de politie actief. Problemen worden 'afgevangen' door actieve bewoners uit de buurtbeheergroep waardoor er ook geen melding wordt gemaakt bij de politie. Buurtbewoners spreken bijvoorbeeld zelf cliënten aan op hun gedrag (bijvoorbeeld dealen) en waarschuwen hen dat de volgende keer wel aangifte zal worden gedaan en er extra gecontroleerd zal worden.

Terugkoppeling van acties die op klachten worden uitgevoerd is echter lastig voor alle partijen, omdat de meeste klachten anoniem worden gemeld.

4.6 Samenwerking

Er is frequent contact tussen het Leger des Heils en de politie. Met de politie zijn inmiddels ook betere afspraken gemaakt over onaangekondigd binnenlopen en over aanhoudingen in het hostel. Dat liep in het begin niet goed en leidde tot veel commotie bij de bewoners.

Naar de mening van de buurtbeheergroep zou de politie zich iets minder afzijdig dienen te houden van de vergaderingen. De politie benadrukt echter dat zij zelf een drukke agenda heeft en aanwezig is op een vergadering wanneer daartoe aanleiding is. Daarbij merkt zij op dat het hier een conventafpraak betreft: aanwezigheid op afroep. Dit houdt in dat de wijkagent de eerste drie maanden na opening van de zorgvoorziening aansluit bij het buurtbeheergroep overleg, na deze drie maanden sluit de wijkagent aan indien daar aanleiding toe is, op verzoek en in overleg.

4.7 Tenslotte

De buurtbeheergroep ervaart een mogelijk verplaatsingsprobleem. Nu de politie volgens haar harder optreedt op het Operaplein zou het woongebied ten zuiden van de Hogeweg in het onderzoeksgebied betrokken moeten worden. Zo ook heeft de toegenomen aandacht van de politie voor het hostel een negatief effect op delen van Randenbroek (ten zuiden van Schuilenburg), aldus de buurtbeheergroep, waar nu meer overlast van hangjongeren is omdat de politie daar nu minder surveilleert.

Echter, dit verplaatsingsprobleem wordt niet door alle betrokken partijen onderschreven. De politie spreekt het directe verband tegen: er was geen sprake van een toename van overlast in Randenbroek *omdat* de politie daar minder surveilleerde. Een vertegenwoordiger van de gemeente Amersfoort merkt op dat in Randenbroek (m.n. in de Weberstraat) in het voorjaar 2010 tijdelijk veel overlast van jongeren werd ervaren. De zaak kreeg destijds veel aandacht en kort daarop is een gezamenlijke aanpak gestart waarbij de politie juist meer is gaan surveilleren.

De wijkagent benadrukt dat transparantie richting buurt en (bewoners van) het hostel en vice versa enige verbetering behoeft. Het is een noodzakelijke voorwaarde voor een rustige buurt.

Bijlagen

Bijlage A Tabellen

Tabel A1 Percentage respondenten dat stelt dat voorvallen of misdrijven in omgeving Hogeweg vaak voorkomen; percentage respondenten dat stelt dat voorvallen of misdrijven vaak + percentage respondenten dat stelt dat voorvallen of misdrijven soms voorkomen.

	0-meting			1-meting			Significante toe- of afname
	% vaak	% vaak en soms	n	% vaak	% vaak en soms	n	
Rommel op straat (zwerfvuil, w.o. bierblikjes)	43	82	135	45	81	119	-
Overlast van groepen jongeren	18	53	133	17	51	118	-
Vernieling van straatmeubilair of andere objecten op straat	50	84	136	15	61	119	afname
Wildplassen en/of wildpoepen	11	28	133	7	23	118	-
Drugshandel op straat	8	28	133	7	22	120	-
Overlast door omwonenden	4	25	131	6	22	117	-
Overlast door drugsgebruikers	4	21	133	6	13	117	-
Bedreiging (verbaal of fysiek)	8	34	133	6	31	119	-
Diefstal uit auto's	26	64	132	5	39	118	afname
Gebruik van drugs op straat	6	22	132	5	24	118	-
Poging tot inbraak in woningen	11	58	131	4	42	116	afname
Mensen die op straat worden lastiggevallen	7	33	132	4	25	116	-
Inbraak in woningen	7	51	134	4	37	115	-
Fietsendiefstal	12	52	135	3	33	119	afname
Dronken mensen op straat	6	32	134	3	29	117	-
Gebruikte spuiten op straat	2	10	132	3	15	117	-
Straatroof (tasjesroof)	2	17	129	3	13	116	-
Overlast door dak- en thuislozen	2	16	132	3	14	116	-
Drugshandel in woningen	3	10	133	3	13	118	-
Gewelddelicten	3	18	131	1	10	118	-

n = aantal respondenten of waarnemingen waarop de uitkomst is gebaseerd

Tabel A2 Persoonlijk hinder ondervonden van voorvallen of vormen van overlast in omgeving Hogeweg; laatste jaar (% en aantal respondenten), hoe vaak aangifte (gemiddeld aantal aangiften dat is gedaan door diegenen die persoonlijk hinder ondervonden), laatste maand (% en aantal respondenten).

	0-meting			0-meting			1-meting			1-meting			significante toe- of afname
	laatste jaar			laatste maand			laatste jaar			laatste maand			
	zelf hinder	hoe vaak	hoe vaak aangifte	zelf hinder	hoe vaak	n	zelf hinder	hoe vaak	hoe vaak aangifte	zelf hinder	hoe vaak	n	
	%	aantal	gemiddeld	%	aantal		%	aantal	gemiddeld	%	aantal		
Rommel op straat (zwerfvuil, w.o. bierblikjes)	60	73	0,3	45	8	126	55	95	0,2	35	14	113	-
Vernieling van straatmeubilair (o.a. bushokjes)	64	14	0,1	39	3	126	36	17	0,3	15	4	114	afname
Overlast van groepen jongeren	40	11	0,3	17	3	126	27	10	0,6	10	2	114	afname
Dronken mensen op straat	17	11	0,1	4	4	123	20	13	0,0	10	2	114	-
Overlast door omwonenden	15	11	0,3	6	4	124	18	33	1,4	10	1	114	-
Overlast door dak- en thuislozen	10	3	0,1	2	2	127	11	7	0,7	8	3	112	-
Wildplassen en/of wildpoepen	23	14	0,0	9	4	124	17	10	1,6	7	2	115	-
Drugshandel op straat	16	8	0,2	5	3	122	13	9	0,2	7	5	111	-
Mensen die op straat worden lastiggevalen	15	4	0,1	3	1	128	11	3	0,3	4	2	116	-
Overlast door drugsverslaafden	13	2	0,3	3	2	125	11	12	0,3	6	3	114	-
Gebruik van drugs op straat	14	10	0,3	5	3	123	10	9	0,0	6	4	112	-
Gebruikte spuiten op straat	9	3	0,0	1	1	125	7	54	0,0	5	9	111	-
Drugshandel in woningen	9	22	0,3	3	5	122	3	8	0,0	0.		109	-

Tabel A3 Persoonlijk slachtofferschap van misdrijven in omgeving Hogeweg, laatste jaar (% en aantal respondenten), frequentie en hoe vaak aangifte (gemiddeld aantal aangiften dat is gedaan door diegenen die persoonlijk slachtoffer werden).

	0-meting				1-meting				Significante toe- of afname
	zelf slachtoffer	hoe vaak	hoe vaak aangifte	n	zelf slachtoffer	hoe vaak	hoe vaak aangifte	n	
	%	aantal	gemiddeld	aantal	%	aantal	gemiddeld	aantal	
Bedreiging (verbaal of fysiek)	14	2	0,2	131	15	3	0,2	119	-
Diefstal uit auto's	11	1	1,1	129	9	2	1,4	117	-
Fietsendiefstal	12	2	0,9	129	7	1	1,1	116	-
Poging tot inbraak in woningen	5	1	0,7	127	4	2	1,0	117	-
Inbraak in woningen	2	1	1,0	128	3	1	1,3	118	-
Gewelddelicten	2	1	0,7	129	3	1	1,0	118	-
Straatroof (tasjesroof)	2	1	1,0	129	1	1	1,0	118	-

Bijlage B Tabellen aangiften politie

De politie Amersfoort registreert alle meldingen en aangiften met een incidentcode in haar registratiesysteem Basis Voorziening Handhaving (BVH). In overleg met de politie is een selectie gemaakt van alle voorvallen en incidenten die ook in de enquête zijn opgenomen.

Om enige referentie te hebben, zijn naast de cijfers van het onderzoeksgebied de cijfers van de wijken Liendert en Schuilenburg en Amersfoort als geheel weergegeven (voor dezelfde incidentcodes).

Onderstaande tabellen geven de absolute aantallen aangiften weer. Tabel B1 geeft de cijfers van het onderzoeksgebied weer voor de 0-meting en de 1-meting, tabel B2 van de wijken Liendert en Schuilenburg voor de 1-meting en tabel B3 van Amersfoort als geheel voor de 0-meting en de 1-meting.

Omdat de politie tijdens de onderzoeksperiode (december 2009) is overgegaan van haar oude registratiesysteem BPS naar BVH dient een aantal voorbehouden te worden gemaakt bij de interpretaties van de gegevens. Met name een valide vergelijking in de tijd valt niet goed te maken.

- Voor de 1-meting zijn zowel gegevens uit het oude systeem (BPS) als gegevens uit het nieuwe systeem gebruikt. De indelingen van incidenten van beide systemen zijn vergelijkbaar maar niet een op een te vertalen. Wel haken beide indelingen aan bij het zogenaamde Informatiemodel Nederlandse Politie (INP model).¹³
- De eerste maanden waarin werd gewerkt met het BVH had het systeem last van kinderziektes. Daarnaast vraagt overgaan op een nieuw registratiesysteem vraagt om gewenning en 'learning by doing'. Het is niet uit te sluiten dat een daling in aangiften (deels) wordt verklaard door de overgang op het nieuwe registratiesysteem.
- De analyse is beperkt ten opzichte van de 0-meting. Door een technisch andere inrichting van het nieuwe systeem en een tot op heden beperktere mogelijkheid om informatie te ontsluiten, is het nu niet mogelijk om de meldingen mee te nemen in de analyse. Dat is jammer want het aantal meldingen is een betere indicator om vervelende voorvallen in kaart te brengen dan het aantal aangiften. Meldingen zijn 'gevoeliger' (er wordt eerder melding gemaakt dan aangifte gedaan) en daarbij kan van een aantal overlastgevende zaken bij gebrek aan juridisch fundament geen aangifte worden gedaan.

Noot 13 De politie legt alles wat zij doet als organisatie vast in de Basisvoorziening Handhaving (BVH). De politie geeft aan alle gebeurtenissen of voorvallen die zij registreert als een incident een code mee. Dit wordt binnen de politieorganisatie aangeduid als maatschappelijke klassen. Het Informatiemodel Nederlandse Politie (INP) is een ordeningsmodel dat bestaat uit reikwijdten, waaraan vervolgens de maatschappelijke klassen zijn gekoppeld.

Tabel B1 Aantal aangiften van incidenten in onderzoeksgebied Hogeweg. Heel 2008 en mei 2009 – april 2010

	0-meting	1-meting
Diefstal/inbraak woning	14	13
Vernieling cq. zaakbeschadiging	18	8
Mishandeling	0	8
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	25	6
Diefstal van fietsen	6	4
Bedreiging	1	2
Straatroof	1	1
Openlijk geweld (persoon)	9	0
Overval	1	0
Zedenmisdrijf	0	0
Moord, doodslag	0	0
Drugshandel	0	0
Totaal	75	42

Bron: Politie Amersfoort

Tabel B3 Aantal aangiften van incidenten in Liendert en Schuilenburg. Mei 2009 – april 2010

	1-meting
Vernieling cq. zaakbeschadiging	140
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	126
Diefstal/inbraak woning	113
Mishandeling	45
Diefstal van fietsen	31
Bedreiging	21
Straatroof	13
Openlijk geweld (persoon)	4
Overval	1
Zedenmisdrijf	0
Moord, doodslag	0
Drugshandel	0
Totaal	494

Bron: Politie Amersfoort

Tabel B3 Aantal aangiften van incidenten in Amersfoort. Heel 2008 en mei 2009 – april 2010

	0-meting	1-meting
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	1998	1552
Vernieling cq. zaakbeschadiging	1652	1275
Diefstal van fietsen	1695	964
Diefstal/inbraak woning	764	736
Mishandeling	615	459
Bedreiging	273	226
Straatroof	103	112
Openlijk geweld (persoon)	0	66
Zedenmisdrijf	0	26
Overval	17	14
Moord, doodslag	0	5
Drugshandel	2	2
Totaal	7119	5437

. = niet opgevraagd ten behoeve van de 0-meting

Bron: Politie Amersfoort

Tabel B4 Incidentcodes uit BPS en BVH in INP model

Selectie van beschouwde elementen uit INP model		Selectie van beschouwde BPS incidentcodes en BVH incidentcodes	
1.1. Huis	1.1.1. Diefstal/inbraak woning	221 Diefstal uit woning	
		A20 INBRAAK WONING	
		A30 DIEFSTAL IN/UIT WONING (GEEN BRAAK)	
		B20 INBRAAK WONING GEVOLGD DOOR GEWELD	
		B30 DIEFSTAL IN/UIT WONING GEVOLGD DOOR GEWELD (GEEN BRAAK)	
1.2. Straat	1.2.1. Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	214 Diefstal af/uit auto	
		A10 DIEFSTAL (OOK BRAAK) UIT/VANAF PERSONENAUTO	
		B10 DIEFSTAL (OOK BRAAK) UIT/VANAF PERSONENAUTO GEVLGD	
	1.2.3. Diefstal van brom-, snor-, fietsen	201 Diefstal fiets	
		A72 DIEFSTAL VAN FIETS	
		B62 DIEFSTAL VAN FIETS GEVOLGD DOOR GEWELD	
1.4. Lichamelijke integriteit	1.4.1. Zedenmisdrif	331 (Openb) Schennis	
		332 Aanranding	
		333 Verkrachting	
		336 Ontucht minderjarige	
		339 Overige zedenzaken	
		F520 OPENBARE SCHENNIS DER EERBAARHEID	
		F521 VERKRACHTING	
		F522 AANRANDING	
		F523 OVERIGE ZEDENMISDRIJVEN	
		F527 SEXUEEL MISBRUIK KINDEREN (GEEN INCEST)	
	1.4.2. Moord, doodslag		321 Geweld dodelijk zonder wapen
			322 Geweld dodelijk met wapen
			323 Geweld dodelijk met vuurwapen
			F540 DOODSLAG/MOORD
			F542 OVERIGE MISDRIJVEN TEGEN HET LEVEN
	1.4.3. Openlijk geweld (persoon)		325 Openlijk geweld tegen personen
			F12 OPENLIJKE GEWELDPLEGING TEGEN PERSONEN
	1.4.4. Bedreiging		340 Bijzondere inbreuk veiligheid
			342 Bedreiging
			347 Stalking
			348 Onttrekken minderjarige aan ouderlijk gezag
			F530 BEDREIGING
			F531 OVERIGE MISDRIJVEN TEGEN DE PERSOONLIJKE VRIJHEID *
			F533 STALKING
	1.4.5. Mishandeling		300 Geweld zonder letsel
301 Geweld zonder letsel zonder wapen			
302 Geweld zonder letsel met wapen			
303 Geweld zonder letsel met vuurwapen			
310 Geweld met letsel			
311 Geweld met letsel zonder wapen			
312 Geweld met letsel met wapen			
313 Geweld met letsel met vuurwapen			
343 Man/vrouw mishandeling			
E10 SCHIETPARTIJ (ZONDER GEVOLGEN)			
E11 VECHTPARTIJ (ZONDER GEVOLGEN)			
E15 STEEKPARTIJ (ZONDER GEVOLGEN)			
E16 RUZIE/TWIST (ZONDER GEVOLGEN)**			
F550 EENVOUDIGE MISHANDELING			
F551 ZWARE MISHANDELING			
F552 OVERIGEN MISHANDELING			

Vervolg 1.4. Lichamelijke integriteit	1.4.6. Straatroof	242 Beroving (w.o. tasjesroof)
		B40 ZAKKENROLLERIJ/TASSENROLLERIJ GEVOLGD DOOR GEWELD
		B70 STRAATROOF
	1.4.7. Overval	241 Overval (gewapende)
		B72 OVERVAL IN WONING
		B73 OVERVAL OP OVERIGE OBJECTEN
B74 OVERVAL OP GELDINSTELLING/-LOPER		
2.1. Drugs/drank	2.1.1. Drugs/ Drankoverlast	552 Overlast van/door dronkenschap
		553 Overlast van/door drugs/medicijnen
		E38 OVERLAST IVM DRUGS
		F46 AANTREFFEN DRUGS (GEEN VERDACHTE)
		F47 OVERIGE DRUGSDELICTEN
2.2. Openbare ruimte	2.2.1. Vernieling cq. zaakbeschadiging	260 Vernieling/beschadiging
		261 Vernieling auto
		263 Vernieling aan openbare gebouwen
		264 Vandalisme/baldadigheid
		266 Graffiti
		269 Overige vernieling/beschadiging
		326 Openlijk geweld tegen goederen
		C10 Vernieling van/aan auto
		C30 Vernieling van/aan openbaar gebouw
		C40 Vernieling overige objecten***
		C50 Vandalisme/baldadigheid
		F11 Openlijke geweldpleging tegen goederen
2.4. Wonen	2.4.1. Burengerucht (relatieproblemen)	754 Burenruzie
		E12 BURENRUZIE (ZONDER GEVOLGEN)
2.7. Overige leefbaarheid	2.7.1. Overlast	556 Overlast v/d verm.gestoorde/overspan
		562 Overlast van/door jeugd
		E33 OVERLAST DOOR GESTOORD/OVERSPANNEN PERSOON
		E35 MELDING OVERLAST JEUGD
		E41 OVERLAST ZWERVERS
3.1. Illegale handel	3.1.1. Drugshandel	384 Softdrugs
		385 Harddrugs
		F40 BEZIT HARD-DRUGS (LIJST 1)
		F41 BEZIT SOFTDRUGS (LIJST 2)
		F42 HANDEL E.D. HARD-DRUGS (LIJST 1)
		F43 HANDEL E.D. SOFTDRUGS (LIJST 2)

* Ook onttrekken aan ouderlijk gezag

** Vervanging overige conflicten (burengerucht)

*** Ook graffiti

**** Niet bevestigd. Het betreft meldingen.

Bijlage C Methodologische verantwoording enquête

C.1 Schriftelijke vragenlijst

De vragenlijst is –net als bij de 0-meting- schriftelijk uitgezet onder bewoners van de omgeving Hogeweg. De belangrijkste motivatie om de enquête schriftelijk uit te zetten (en niet telefonisch, via internet of face-to-face) is dat bij een schriftelijke onderzoeksmethode *alle* bewoners en gebruikers van het onderzoeksgebied betrokken konden worden.

De schriftelijke vragenlijst Veiligheid en overlast is opgesteld op basis van bestaande vragenlijsten voor soortgelijke metingen. Er is bij de vraagstelling aansluiting gezocht bij de Veiligheidsmonitor en de Leefbaarheidsmonitor Amersfoort.

C.2 Veldwerk

Het enquêteonderzoek is op dezelfde wijze gedaan als bij de 0-meting eind 2008. Het veldwerk is uitgevoerd in de periode april – mei 2010.

Bewoners¹⁴ van alle 637 adressen binnen het onderzoeksgebied kregen een mailpack toegestuurd met daarin een vragenlijst en uitnodiging tot deelname. Om de respons te bevorderen hebben we de brief en enveloppe waren voorzien van het logo van de gemeente van de gemeente. In de uitnodigingsbrief, niet op naam, werd uitleg gegeven over het nut en doel van het onderzoek. Een antwoordenvolpette was bijgesloten zodat de ingevulde vragenlijst (zonder postzegel) kon worden geretourneerd. Ter bevordering van de respons zijn onder de inzenders drie VVV Irischeques elk ter waarde van € 20,- verdeeld.

Respondenten kregen ruim twee weken de tijd om te reageren. Het veldwerk is verricht in samenwerking met bureau Mediad uit Rotterdam.

C.3 Respons

Uiteindelijk retourneerden 123 bewoners een ingevulde enquête, waarvan 120 bruikbaar; een respons van 20 procent. Ondanks de diverse responsbevorderende genomen maatregelen¹⁵ is het responspercentage relatief laag. Het responspercentage is vrijwel gelijk aan responspercentage van de 0-meting (22%).

Noot 14 En hoofdgebruikers van panden.

Noot 15 Uitnodiging onderzoek op briefpapier van de gemeente; extra aankondiging onderzoek via informatiebrief van gemeente, vertaling in het Turks, vermelding van telefoonnummer dat kan worden gebeld voor hulp bij het invullen in de eigen taal en de verloting van Irischeques onder inzenders.

Een mogelijke verklaring voor de relatief lage respons is dat het onderwerp weinig leeft. Dat zou betekenen dat er geen grote overlast is in samenhang met de voorziening. Uit andere onderzoeken blijkt dat de meest genoemde reden waarom mensen niet meedoen aan een enquête is, dat ze geen zin en geen tijd hebben. Deze zin en tijd wogen dus niet op tegen de urgentie van het probleem.

Omdat een lage respons de kans op selectieve respons vergroot, is ter controle de leeftijdsverdeling van de respondenten vergeleken met die van de bewoners. Tevens keken we naar de etniciteitsverdeling onder respondenten en bewoners. (zie tabel C1) Doel van deze controle is echter niet om de enquête-uitkomsten te corrigeren met behulp van een wegingsfactor. Dit zou buitensporig gewicht aan enkele respondenten toekennen. Juist met het oog op de vervolgmetingen is het relevant om inzicht te krijgen in de vertekening (bias) van het onderzoek. Als die vertekening er volgende keer ongeveer ook zo uitziet, is er immers wel degelijk een trendontwikkeling uit de data af te leiden.

Ten opzichte van de 0-meting is wijkt de responsverdeling niet veel af (er is wel een kleine veroudering van de groep respondenten). Dit betekent dat er op basis van de uitkomsten van de enquête trendontwikkelingen kunnen worden afgeleid.

Tabel C1 Leeftijd en etniciteit van bewoners en respondenten in omgeving Hogeweg. 0-meting en 1-meting

		populatie*		respons 0-meting		respons 1-meting	
Leeftijd	18-34	136	37%	32	23%	13	11%
	35-49	96	26%	14	10%	19	15%
	50-64	70	19%	41	30%	31	25%
	65-79	45	12%	36	26%	42	34%
	80+	19	5%	14	10%	18	15%
Etniciteit	Nederland	300	81%	115	85%	106	86%
	ov. westerse landen	39	11%	4	3%	0	0%
	Turkije	1	0%	9	7%	1	1%
	Marokko	1	0%	2	1%	7	6%
	Suriname	3	1%	0	0%	3	2%
	Nederl. Antill./Aruba	6	2%	1	1%	3	2%
	ov. niet westerse landen	19	5%	4	3%	3	2%
Totaal		369		137		123	

* Bron: Bevolkingsadministratie, 1 januari 2008 (bewerkingen O&S)

** Alleen de *bewoners* respondenten; bedrijven en instellingen zijn in dit overzicht buiten beschouwing gelaten

C.4 Betrouwbaarheid van de resultaten

Omdat de uitkomsten van de enquête zijn gebaseerd op antwoorden van 120 van de 637 adressen (20%), geldt een bepaalde mate van betrouwbaarheid. Het kan immers gebeuren dat door toevalsfactoren het aangetroffen beeld niet volledig overeenstemt met de werkelijkheid.

De betrouwbaarheid van de uitkomsten is van belang voor het maken van vergelijkingen (bijvoorbeeld tussen verschillende typen delict). Bij elk percentage geldt, gegeven de spreiding in de antwoorden en het aantal onder-vraagde personen, een betrouwbaarheidsmarge. Dit betekent dat de werke-lijke waarde –met een betrouwbaarheid van 95%- tussen de grenzen van die marge zal liggen. Wordt bijvoorbeeld een waarde van 40 gemeten op basis van de enquête, dan zal de uitkomst in werkelijkheid met 95% zekerheid ergens tussen 36 en 44 liggen. De betrouwbaarheidsmarges zijn voor de overzichtelijkheid niet in de tabellen opgenomen.